

ABORDĂRI DIDACTICE INOVATIVE ÎN PREVENIREA FENOMENULUI DE BULLYING ȘI CYBERBULLYING ÎN MEDIUL ȘCOLAR

Amalia-Ramona GURZĂU

Ancuța-Georgeta PERDE

Liceul de Informatică „Tiberiu Popoviciu”, Cluj-Napoca, România

Rezumat. Evoluția noilor tehnologii, a adus inovații care au schimbat pentru totdeauna modul în care oamenii interacționează. Deși aceste evoluții au permis oamenilor să evolueze în multe domenii, acestea, de asemenea, au generat extinderea formelor de agresiune online pe scară largă. Este explicabil, așadar, modul în care agresiunea tradițională de tip *bullying* a dezvoltat și componenta cunoscută astăzi drept *cyberbullying*. Scenariul activității didactice experimentale este subsecvent preocupărilor, în domeniul educațional, în ceea ce privește analiza și explorarea multiplelor fațete ale fenomenului de *cyberbullying*, cu accent pe investigarea implicațiilor și a problematicii generate de agresiunile de acest tip, precum și de nevoia descoperii și testării unor posibile, dar și reale soluții.

Abstract. The evolution of new technologies has brought innovations that have forever changed the way people interact. Although these developments have allowed people to evolve in many areas, they have also led to the widespread spread of forms of online aggression. It is therefore explicable how the traditional *bullying* aggression developed and the component known today as *cyberbullying*.

The scenario of the experimental didactic activity is subsequent to the preoccupations, in the educational field, regarding the analysis and exploration of the multiple facets of the cyberbullying phenomenon, with emphasis on investigating the implications and problems generated by such aggressions, as well as the need to discover and test possible, but also real solutions.

Cuvinte cheie: bullying, cyberbullying, rețele de socializare.

Keywords: bullying, cyberbullying, social networks.

Introducere

Progresele uriașe în tehnologia digitală a ultimilor ani, combinate cu accesibilitatea mijloacelor de comunicare, precum și cu popularitatea de care se bucură rețelele de socializare, mai ales în rândul tinerilor, (Facebook, Instagram, Twitter etc.) creează un mediu favorabil apariției comportamentelor de tip denigrator, din categoria atacului la persoană (intimidare, hărțuire).

În aceste medii online, persoanele pot emite mesaje ostile, cu intenția explicită, dar, uneori implicit formulată, de a destructura integritatea morală, etică a unor subiecți, în scopul de a răni și a face rău/ a genera răul, în raport cu alte persoane. Astfel, hărțuirea electronică sau hărțuirea cibernetică este descrisă ca fiind un comportament agresiv intenționat, mediat ca intenție și intenționalitate prin intermediul noilor tehnologii [Kowalski & Limber, 2007; Law, Shapka și Olson, 2010; Slonje, Smith și Frisén, 2013].

Evoluția tehnologiilor (computer, Internet, smartphones etc.), în strânsă legătură cu progresul societății umane, a adus inovații care au schimbat pentru totdeauna modul în care oamenii interacționează. Deși aceste evoluții au permis oamenilor să evolueze în multe domenii, acestea, de asemenea, au generat extinderea formelor de agresiune online pe scară

largă. Este explicabil, așadar, modul în care agresiunea tradițională de tip bullying a dezvoltat și componenta cunoscută astăzi drept *cyberbullying* (hărțuirea online).

Interesul pentru fenomenul hărțuirii și a agresivității în societatea actuală s-a globalizat, impunându-se cu necesitate găsirea unor soluții pentru prevenirea și/sau limitarea acestui fenomen/ comportament.

Datele recente confirmă că există o prevalență de domeniul evidenței, în ceea ce privește amploarea *bullying-ului și a cyberbullying-ului (cu frecvență mai mare_ etichetarea, intimidarea, hărțuirea)* și în școlile din România. Copiii care sunt implicați în episoade de hărțuire au tendința de a prezenta și de a dezvolta mai multe probleme de sănătate mentală și de a avea reușite școlare precare, care pot să ducă chiar și la eșec școlar.

Agresiunea, sub toate formele ei, pare să se fi mutat din spațiile fizice ale școlii („bullying”) în mediul online, dezvoltând implicații mult mai serioase, favorizate prin potențialul anonimității, al gradului scăzut de angajament personal în raport cu victima. Luând în considerare distanța de tip online, mediată prin noile tehnologii între abuzator și victimă, apreciem, totuși, un nivel scăzut al prejudiciului, respectiv al răului provocat, în lipsa stimulilor nonverbal și paraverbal, din categoria expresiilor faciale, a limbajului corporal, dar și o teamă mult diminuată în raport cu eventuale repercusiuni.

Actualmente, cyberbullying-ul reprezintă nouă formă tipică de agresiune și riscă să devină o problemă de sănătate publică, în adevăratul sens, cu multiple potențialități și în contextul vremurilor pandemice pe care le traversăm, având în vedere că activitatea educațională în mediul școlar a dezvoltat o componentă digitală semnificativă. [David-Ferdon & Hertz 2007].

Minorii, utilizatori frecvenți ai Internetului, pot fi cu ușurință expuși unor riscuri și pericole, în absența unei conduite responsabile în mediul online. Accesul facil la canale care încurajează pornografia la toate vârstele, întâlnirea unor necunoscuți/ potențiali agresori ca urmare a relaționării cu aceștia în mediul online, prin primirea și/sau trimiterea de mesaje text sau fișiere audio-video cu conținut obscen sunt reale riscuri pentru tinerii consumatori de media și de rețele de socializare, aceștia putând cu ușurință deveni victime ale hărțuirii și agresiunii în mediul online.

Descrierea activității educaționale_ lecție integrată (Tehnologia Informației și a Comunicațiilor, Consiliere și dezvoltare personală)

Scenariul activității didactice experimentale este subsecvent preocupărilor, în domeniul educațional, în ceea ce privește analiza și explorarea multiplelor fațete ale fenomenului de *cyberbullying*, cu accent pe investigarea implicațiilor și a problematicii generate de agresiunile de acest tip în mediul online, precum și de nevoia descoperii și testării unor posibile, dar și reale soluții.

Resurse educaționale și de timp: filmul „Dilema socială”; pagina de Facebook și postarea; decupaje din ziare și reviste; foaie pentru comentarii; 100 de minute.

Mod de organizare: activitatea este organizată frontal, individual și mixt, în funcție de etapele demersului didactic proiectat.

Metodele didactice: conversația nonformală, controversa constructivă, problematizarea, exercițiul și jocul de rol.

Activitatea debutează cu analiza filmului „Dilema socială”, un documentar, vizionat de către elevi, în prealabil, și se are în vedere o contextualizare amplă referitoare la felul în care suntem manipulați prin intermediul rețelelor de socializare pe care le folosim. Documentarul descrie modul în care design-ul rețelelor de socializare este special conceput pentru a provoca dependență, dar și pentru a genera un profit cât mai mare.

Figura 1 Paginile de Facebook și postările elevilor

În egală măsură, atenția este direcționată și către celelalte efecte negative ale societății media, spre felul în care rețelele de socializare pot influența foarte ușor părerile oamenilor, precum și emoțiile/ afectele acestora și pot fi folosite pentru a transmite informații false, de tipul „fake news”. Informațiile prezentate sunt transmise de foști angajați ai unor firme

precum Google, Facebook și YouTube, și chiar dacă intenția inițială este una bună, de a veni în sprijinul societății, aceste rețele de socializare ajung să creeze conflicte pe plan social și politic.

În partea a doua a activității didactice, elevii sunt implicați conștient și activ în experiența de învățare propriu-zisă și sunt solicitați să-și construiască o pagină virtuală de Facebook și o postare. Profilul creat trebuie să conțină cel puțin următoarele elemente: fotografia de profil, logo-ul, fotografia de copertă, numele utilizatorului, câteva informații specifice despre pagină și o postare care să-i reprezinte însoțită de un mesaj. Recomandarea este să-și contureze profilul și postarea desenând și/sau lipind colaje pe hârtie sau desenându-le într-un program cu ajutorul computerului.

Ulterior, fiecare elev primește câte un rol din categoria următoarelor: *drăguț, ironic, suporter, sensibil și răutăcios* și, în funcție de rolul primit, elevii scriu comentarii pentru postările celorlalți colegi.

La finalul activității didactice propuse, elevii evaluează progresiv cele două dimensiuni comportamentale pe care le-au receptat prin intermediul jocului de rol_ postura de victimă și postura de agresor, combinate cu celelalte elemente de conținut, cu potențial negativ/ dăunător pe care le întâlnesc/ le pot întâlni pe Internet.

Concluzii

Activitatea de învățare a permis elevilor să înțeleagă că social-media este un mediu care tinde să domine viețile oamenilor și să gestioneze modul în care funcționăm/ reacționăm, în raport cu anumite situații de viață/ educaționale.

Mediul online s-a transformat într-un *modus vivendi* care, folosit necorespunzător, îi poate dezechilibra emoțional și social pe tineri.

Este impresionant modul în care rețelele de socializare, precum și diversele aplicații reușesc să-i manipuleze pe utilizatori și să le dezvolte dependență prin intermediul fluxurilor informaționale, prin intermediul virtualității unor lumi care tind să substituie realitatea însăși. Prin feed-back-urile oferite de către elevi la finalul activității, aceștia au conștientizat cât de importantă este viața privată online și cât de atenți trebuie să fie cu postările, respectiv cu publicarea informațiilor personale pe care le introduc în diverse aplicații/ conturi create în mediul online.

Resursa educațională video utilizată a avut drept scop întărirea mesajului conform căruia rețelele sociale și de socializare pot cauza dependență severă și pot reduce semnificativ eficiența și productivitatea în raport cu activitățile cotidiene, zilnice, contexte nefavorabile în raport cu care alți subiecți pot profita.

Scenariul educațional nonformal abordat în cadrul orelor de specialitate, la disciplina Tehnologia Informației și a Comunicațiilor, clasele a IX-a s-a demonstrat a fi un experiment didactic, în măsură să evidențieze importanța adoptării unei conduite responsabile în relația cu cei din jur.

Activitățile educaționale au conturat un spațiu al reflecțiilor individuale și colective, referitoare la tipologia comportamentelor asertive, respectiv a atitudinilor agresive în raport cu o situație de bullying/ cyberbullying.

Pe termen mediu și lung, prin acțiuni și intervenții de tip followup, se va urmări și se va evalua întărirea comportamentelor asertive, în situații de învățare/ educaționale diferite și diversificate.

Bibliografie

1. COSMA, A.; BALAZSI, R.; BĂBAN, A. Bullying involvement and the experience of negative emotional states in Romanian school children: the role of substance abuse, *Psicologia*. In: *Saude and Doenca*, 2/2015. dx.doi.org/10.15309/15psd160206.
2. COLAROSSO, L.G.; ECCLES, J.S. Differential effects of support providers on adolescents' mental health. In: *Social Work Research*, 2003. 27, p. 19–30.
3. SLONJE, R.; SMITH, P. K. Cyberbullying: Another main type of bullying? In: *Scandinavian Journal of Psychology*, 2008. 49, p. 147-154.
4. KOWALSKI R.M.; LIMBER S. Psychological, Physical, and Academic Correlates of Cyberbullying and Traditional Bullying. In: *Journal of Adolescent Health*, 2012. Nr. 53. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.09.018>
5. KOWALSKI R.M.; GIUMETTI G.W.; SCHROEDER A.N.; LATTANNER M.R. Online First Publication, February 10, 2014. <http://dx.doi.org/10.1037/a0035618>.